

Republika Slovenija

Ministrstvo za gospodarstvo

Smernice OECD za večnacionalne družbe s pojasnili

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

339.92/.94
341.231.1

SMERNICE OECD za večnacionalne družbe s pojasnili. - Ljubljana :
Ministrstvo za gospodarstvo, 2009

Prevod dela: OECD declaration and decisions in international
investment and multinational enterprises

ISBN 978-961-6069-18-2

248526848

Naslov izvirnika dokumenta OECD v angleškem jeziku:

OECD Declaration and Decisions in International Investment and Multinational Enterprises:
Basic texts, DAFFE/IME(2000)20

© 2000 OECD

Vse pravice pridržane.

© 2009 Ministrstvo za gospodarstvo, slovenska izdaja

Tiskano v skladu z dogovorom OECD, Pariz, Francija.

Za kakovost slovenskega prevoda in njegovo skladnost z izvornim besedilom
je odgovorno Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovenije.

9 789616 069182

KAZALO

• Uvodna pojasnila	5
• Uvod Deklaracije o mednarodnih naložbah in večnacionalnih družbah	9
• Smernice za večnacionalne družbe	12
• Uvod	12
• I. Zasnove in načela	14
• II. Splošne politike	16
• III. Razkrivanje	17
• IV. Zaposlovanje in razmerja med delodajalci in delojemalci	18
• V. Okolje	20
• VI. Boj proti podkupovanju	22
• VII. Interesi potrošnikov	23
• VIII. Znanost in tehnologija	24
• IX. Konkurenca	24
• X. Davki	25

Spoštovani,

Slovenija vstopa v novo mednarodno organizacijo, Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj – OECD. Članstvo v njej za Slovenijo pomeni nove obveze in dejavnosti na različnih področjih. Ena takih obvez je tudi vzpostavitev Nacionalne kontaktne točke za večnacionalne družbe ali krajše NKT.

Slovenija je leta 2002 pristopila k Deklaraciji OECD o mednarodnih naložbah in večnacionalnih družbah (v nadaljevanju Deklaracija). S tem je dobila status pridružene udeleženke v delovni skupini Odbora OECD za investicije in na razširjenih zasedanjih tega odbora. V okviru vstopa Republike Slovenije v OECD je Vlada Republike Slovenije julija 2008 sprejela Izhodiščni memorandum za vstop Republike Slovenije v OECD, v katerem se je Slovenija opredelila do vseh veljavnih pravnih aktov OECD (priporočila, deklaracije ...). Marca 2009 je vlada sprejela še sklep o ustanovitvi Nacionalne kontaktne točke za večnacionalne družbe, s čimer je omogočila njeno operacionalizacijo.

Kaj je podlaga za delovanje NKT?

Smernice OECD za večnacionalne družbe (v nadaljevanju Smernice) so dokument, ki temelji na Deklaraciji. Deklaracija je dokument o političnem soglasju sodelujočih držav glede širokega spektra vprašanj, ki se nanašajo na mednarodne naložbe in dejavnosti gospodarskih družb. Izraža vrednote in standarde, ki so pomembna sestavina splošne družbene odgovornosti gospodarskih družb. Ti standardi so zasnovani na dveh splošnih temeljih, in sicer na preglednosti poslovanja in odgovornosti za družbene vplive ter odgovornosti do deležnikov, kot so zaposleni, potrošniki, dobavitelji, delničarji, lokalne skupnosti, družbena skupnost kot celota in okolje.

Deklaracija vsebuje štiri ključne instrumente na področjih, ki se močno prepletajo in dopolnjujejo. Ti so:

- zagotavljanje nediskriminacije družb v tuji ali pretežno tuji lasti na področju naložb in dejavnosti oziroma načelo nacionalne obravnave,
- Smernice OECD za večnacionalne družbe,
- spodbujanje in proučevanje omejitev na področju mednarodnih naložb,
- zmanjševanje različnih zahtev (conflicting requirements) do večnacionalnih podjetij.

In še nekaj besed o Smernicah

Smernice so usklajena priporočila, ki jih vlade podpisnice Deklaracije naslavljajo na večnacionalne družbe v tuji lasti, ki delujejo na ozemlju posamezne države, ali na domače družbe, ki vlagajo v tujino in delujejo kot večnacionalne družbe po merilih OECD. Vsebina Smernic ne nadomešča notranje zakonodaje na področjih, ki jih zajemajo Smernice, temveč jo dopolnjuje z uveljavljanjem splošnega kodeksa ravnanja za čezmejno naložbeno delovanje družbe. So edini in svojevrsten večstranski akt za globalno uveljavljanje standardov OECD za družbeno odgovorno ravnanje gospodarskih družb. Drugi mednarodni akti in konvencije ter številne zasebne in nevladne (sektorske) pobude, kodeksi družbeno odgovornega ravnanja so osredotočeni na posamezna področja ali posamezen vidik ravnanja. Mednje se uvrščajo tudi interni vrednostni sistemi in pravila etičnega ravnanja družb, ki veljajo za zaposlene. Smernicam pa se pripisuje narava nastajajočega mednarodnega običajnega prava na področju družbene odgovornosti gospodarskih družb skupaj z drugimi mednarodnimi (konvencijskimi) podlagami. Smernice so celovit in splošen kodeks odgovornega ravnanja večnacionalnih družb, ki dopolnjuje notranjo zakonodajo, nastale pa so prav zaradi globalizacije in nadnacionalnih dejavnosti gospodarskih družb.

Ali so Smernice za posamezne družbe obvezujoče?

Ne, Smernice pomenijo višje družbeno zavedanje, ki je v današnjem poslovnem svetu še zlasti potrebno. To je moralno zavezujoč dokument, ki bi moral biti podlaga za družbeno odgovorno ravnanje vlad in v zasebnem sektorju. So pa obvezne za vlado, ki se je zavezala, da bo spoštovala pravni red OECD.

Kaj je NKT in kakšen je njen cilj?

NKT je instrument, namenjen uveljavljanju Smernic in ozaveščanju o njihovi vsebini. Cilj NKT je doseči, da se podjetja seznanijo s temi Smernicami in jih spoštujejo ne glede na to, na katerem ozemlju delujejo. Spodbuja pa tudi oblikovanje in sprejemanje lastnega internega sistema vrednot. Prav tako pa je NKT tudi neke vrste mediacijsko telo, ki omogoča obravnavanje prejetih pobud o nespoštovanju Smernic.

Zavedamo se vse večjega pomena družbeno odgovornega ravnanja družb, zato je instrument NKT še toliko pomembnejši, saj namenja pozornost ravno temu vprašanju. Ker je to novost v Sloveniji, sta na začetku delovanja NKT pomembni predvsem dejavno uveljavljanje in ozaveščanje, da bi tako sčasoma lahko dosegli dobro prepoznavnost NKT in Smernic.

Katere so naloge slovenske NKT?

- dejavno uveljavljanje Smernic;
- seznanjanje podjetij in širše javnosti z vsebino Smernic;
- vodenje mediacijskih postopkov na podlagi prejetih pobud o kršitvah Smernic. Pri tem ji strokovno pomaga medresorska delovna skupina, v kateri so predstavniki vlade, civilne družbe in strokovnjaki s posameznih obravnavanih področij;
- spremljanje dela domačih večnacionalnih in tujih večnacionalnih družb v Sloveniji, svetovanje domačim družbam pri uveljavljanju Smernic ter sodelovanje z drugimi organi in organizacijami v Sloveniji pri uresničevanju Smernic v praksi. Skrbi tudi za enakopravno obravnavo družb v domači in tuji lasti;
- sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in nevladnimi organizacijami, sindikati, združenji delodajalcev, potrošniškimi organizacijami, okoljevarstvenimi organizacijami itd.;
- v skladu s svojimi pristojnostmi sodeluje z nosilnimi institucijami pri uveljavljanju načel družbene odgovornosti;
- pri svojem delu se povezuje z NKT v drugih državah zaradi izmenjave informacij in morebitnega sodelovanja v postopkih;
- predstavniki NKT se udeležujejo rednih posvetovanj OECD zaradi izmenjave izkušenj in o svojem delu redno poročajo Odboru OECD za investicije kot nosilnemu odboru OECD za NKT v obliki letnega poročila.

Več o tem vam je na voljo na uradni spletni strani OECD:

<http://www.oecd.org/home>

Za vsa dodatna vprašanja in pojasnila smo vam na voljo na teh naslovih:

Ministrstvo za gospodarstvo (NKT)

Kotnikova 5, 1000 Ljubljana, SI-Slovenija

e-naslov: nkt-oecd.mg@gov.si

tel.: +386 (1) 400 36 00, telefaks: +386 (1) 400 36 11

http://www.mg.gov.si/si/nkt_oecd/

Brošuro, ki je pred vami, smo pripravili v želji, da bi spoznavanje Smernic in njihova uporaba postala del slovenske poslovne prakse.

DEKLARACIJA O MEDNARODNIH NALOŽBAH IN VEČNACIONALNIH DRUŽBAH

Pridružene vlade*

OB UPOŠTEVANJU:

- da so mednarodne naložbe ključnega pomena za svetovno gospodarstvo in so veliko prispevale k razvoju njihovih držav;
- da imajo večnacionalne družbe pri teh naložbah pomembno vlogo;
- da lahko mednarodno sodelovanje izboljša okolje za tuje naložbe in spodbuja pozitiven prispevek večnacionalnih družb h gospodarskemu, socialnemu in okoljskemu napredku ter zmanjševanju in razreševanju težav, ki utegnejo nastati v zvezi z njihovo dejavnostjo;
- da se koristi mednarodnega sodelovanja krepijo, če se vprašanja, ki se nanašajo na mednarodne naložbe in večnacionalne družbe, obravnavajo uravnoteženo na podlagi povezanih instrumentov;

IZJAVLJAJO:

smernice za večnacionalne družbe

- I. da večnacionalnim družbam, ki poslujejo na njihovem ozemlju ali z njihovega ozemlja, skupno priporočajo spoštovanje smernic iz priloge I k tej deklaraciji ob upoštevanju načelnih podlag in ugotovitev iz uvoda kot sestavnega dela smernic;

nacionalno obravnavo

- II. 1. da pridružene vlade v skladu s potrebo po ohranjanju javnega reda, varovanju temeljnih varnostnih interesov in izpolnjevanju obvez glede mednarodnega miru in varnosti zagotavljajo družbam, ki poslujejo na njihovem ozemlju in so v lasti ali pod neposrednim ali posrednim nadzorom državljanov druge pridružene vlade (v nadaljevanju družbe pod tujim nadzorom), obravnavo po svojih zakonih, predpisih in upravnih praksah, ki je v skladu z mednarodnim

pravom in ni manj ugodna kakor tista, ki veljajo za domača podjetja v podobnih okoliščinah (v nadaljevanju nacionalna obravnava);

2. da bodo pridružene vlade proučile možnost uporabe načela nacionalne obravnave tudi za druge države ne samo za pridružene vlade;

3. da si pridružene vlade prizadevajo, da tudi njihove teritorialne enote uporabljajo načelo nacionalne obravnave;

4. da ta deklaracija ne posega v pravico pridruženih vlad, da urejajo vstopanje tujih naložb ali določajo pogoje za ustanavljanje tujih družb;

različne zahteve

III. da sodelujejo pri izogibanju ali zmanjševanju možnosti za uveljavljanje različnih zahtev do večnacionalnih družb ter upoštevajo splošne pogoje in praktične pristope;

spodbude in omejitevza mednarodne naložbe

IV. 1. da priznavajo, da je treba krepiti sodelovanje na področju mednarodnih neposrednih naložb;

2. da s tem priznavajo, da je treba dati ustrezno težo interesom pridruženih vlad, na katere vplivajo konkretni zakoni, predpisi in upravna praksa na tem področju (v nadaljevanju ukrepi), ki zagotavljajo uradne spodbude mednarodnim neposrednim naložbam ali jih omejujejo;

3. da si pridružene vlade prizadevajo za čim preglednejše ukrepe, da bo tako mogoče ugotoviti njihov pomen in namen ter da bodo podatki o njih enostavno dostopni;

postopke posvetovanja

V. da so se pripravljene med seboj posvetovati o navedenih zadevah skladno z ustreznimi odločitvami Sveta;

ponovni pregled

VI. da bodo občasno proučile navedene zadeve, da bi izboljšale učinkovitost mednarodnega gospodarskega sodelovanja med pridruženimi vladami glede vprašanj, ki se nanašajo na mednarodne naložbe in večnacionalne družbe.

* Deklaracija je bila sprejeta na Svetu ministrov držav članic OECD 27. junija 2000.

SMERNICE OECD ZA VEČNACIONALNE DRUŽBE

Uvod

1. Smernice OECD za večnacionalne družbe (smernice) so priporočila vlad večnacionalnim družbam. Vsebujejo prostovoljna načela in standarde za odgovorno poslovno ravnanje v skladu z veljavnim pravnim redom. Namen smernic je zagotoviti, da je poslovanje teh družb skladno z vladnimi politikami, krepiti podlage za medsebojno zaupanje med podjetji in družbenim okoljem, v katerem poslujejo, pomagati pri izboljševanju okolja za tuje naložbe in povečevati prispevek večnacionalnih družb k trajnostnemu razvoju. Smernice so sestavni del Deklaracije OECD o mednarodnih naložbah in večnacionalnih družbah, katere drugi sestavni deli se nanašajo na nacionalno obravnavo, različne zahteve do družb ter na spodbude in omejitve za mednarodne naložbe.
2. Mednarodno podjetništvo je doživelo daljnosežne strukturne spremembe, zato so se tudi same smernice spremenile tako, da so izraz teh sprememb. Z vzponom storitvenih in na znanju temelječih dejavnosti so storitvena in tehnološka podjetja vstopila na mednarodni trg. Na velika podjetja še vedno odpade pomemben delež mednarodnih naložb, razvoj pa gre v smeri obsežnega združevanja podjetij na mednarodni ravni. Hkrati so se povečale tuje naložbe malih in srednje velikih podjetij, ki imajo zdaj pomembno vlogo na mednarodnem prizorišču. Večnacionalne družbe podobno kot primerljiva domača podjetja obsegajo čedalje širši krog podjetniških aranžmajev v različnih organizacijskih oblikah. Strateška zaveznitva in tesnejša razmerja z dobavitelji in pogodbenimi partnerji vplivajo, da postajajo razmejitve med podjetji čedalje bolj zabrisane.
3. Hiter razvoj struktur večnacionalnih družb se kaže tudi pri njihovem poslovanju v delu sveta, ki je v razvoju in v katerem neposredne tuje naložbe hitro naraščajo. V državah v razvoju so večnacionalne družbe napredovale od proizvodnje surovin in izkoriščanja rudnin v industrijsko predelavo, sestavljanje, razvoj domačega trga in storitve.
4. Dejavnosti večnacionalnih družb so se s pomočjo mednarodne trgovine in naložb okrepile, s tem pa so se poglobile vezi, ki povezujejo gospodarstva držav OECD med seboj in s preostalim

svetom. Te dejavnosti prinašajo občutne koristi domačim državam in državam gostiteljicam. Te koristi se povečujejo, ko večnacionalne družbe dobavljajo blago in storitve, ki jih potrošniki želijo kupiti po konkurenčnih cenah, in ko zagotavljajo pravičen donos dobaviteljem kapitala. Njihove trgovinske in naložbene dejavnosti prispevajo k učinkovitemu izkoriščanju kapitala, tehnologij, človeških in naravnih virov. Spodbujajo prenos tehnologij med območji sveta in razvoj tehnologij, prilagojenih krajevnim razmeram. Te družbe s formalnim usposabljanjem in usposabljanjem ob delu pospešujejo razvoj človeškega kapitala v državah gostiteljicah.

5. Narava, obseg in dinamika gospodarskih sprememb so za podjetja in njihove deležnike nov strateški izziv. Večnacionalne družbe imajo možnost izvajati politiko najboljših praks na področju trajnostnega razvoja, ki skuša doseči skladnost socialnih, gospodarskih in okoljskih ciljev. Sposobnost večnacionalnih družb, da pospešujejo trajnostni razvoj, je toliko večja, če trgovina in naložbe potekajo v duhu odprtega, konkurenčnega in ustrezno pravno urejenega trga.
6. Številne večnacionalne družbe so dokazale, da spoštovanje visokih standardov poslovnega ravnanja lahko pospešuje rast. Današnje konkurenčne sile so močne, zato se večnacionalne družbe srečujejo z različnimi pravnimi, socialnimi in regulativnimi ureditvami. Zaradi tega so nekatera podjetja v skušnjavi, da bi zanemarila ustrezne standarde in načela ravnanja ter tako dosegla neupravičeno konkurenčno prednost. Tako ravnanje nekaterih utegne postaviti pod vprašaj ugled številnih drugih in povzročati zaskrbljenost javnosti.
7. Številne družbe so se odzvale na to zaskrbljenost javnosti tako, da so razvile notranje programe, smernice in vodstvene sisteme, ki podpirajo njihovo zavezanost spoštovanju družbenega okolja, dobrim praksam, dobremu poslovnemu ravnanju in ravnanju z zaposlenimi. Nekateri so uporabljali storitve svetovanja, revizijo in pridobivanje certifikatov ter prispevale k poglobljanju znanja na teh področjih. Ta prizadevanja so spodbudila družbeni dialog o vsebini dobrega poslovnega ravnanja. Smernice pojasnjujejo skupna pričakovanja vlad, ki so se jim pridružile, glede poslovnega ravnanja in so podlaga, na katero se podjetja lahko sklicujejo. Tako smernice hkrati dopolnjujejo in krepijo zasebna prizadevanja za uresničevanje odgovornega poslovnega ravnanja.

8. Vlade sodelujejo druga z drugo in hkrati z drugimi deležniki, da bi krepile mednarodnopravne in okvirne politike za poslovanje družb. Povojno obdobje je bilo priča razvoju teh podlag od sprejetja Splošne deklaracije o človekovih pravicah leta 1948 dalje. Novejši dokumenti te vrste so Deklaracija ILO o temeljnih načelih in pravicah iz dela, Deklaracija iz Ria o okolju in razvoju, Agenda 21 ter Köbenhavnska deklaracija za socialni razvoj.
9. Tudi OECD je prispeval k mednarodnim okvirnim politikam. Novejši dosežki so sprejetje Konvencije o boju proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev v mednarodnih poslovnih transakcijah in Načel OECD o upravljanju družb, Smernic OECD za varstvo potrošnikov v okviru elektronske trgovine ter nadaljevanje dela pri Smernicah OECD o transfernih cenah za večnacionalne družbe in davčne uprave.
10. Skupen cilj vlad, ki se pridružujejo tem smernicam, je spodbujati pozitiven prispevek večnacionalnih družb h gospodarskemu, okoljskemu in socialnemu napredku, in zmanjševati težave, ki jih morebiti povzročajo njihovo poslovanje. Pri prizadevanjih za doseg tega cilja se vlade znajdejo v partnerstvu s številnimi poslovnimi subjekti, sindikati in drugimi nevladnimi organizacijami, ki si vsaka po svoje prizadeva za doseg enakega cilja. Vlade lahko pomagajo tako, da zagotavljajo učinkovito notranjo okvirno politiko, vključno s stabilno makroekonomsko politiko, nediskriminacijsko obravnavo podjetij, ustrezno pravno ureditvijo in finančnim nadzorom, nepristranskim sodstvom in uveljavljanjem pravnega reda ter z učinkovito in pošteno javno upravo. Pomagajo tudi tako, da ohranjajo in spodbujajo ustrezne standarde in politike v podporo trajnostnemu razvoju, se vključujejo v potekajoče reforme ter zagotavljajo učinkovit in uspešen javni sektor. Vlade, ki se pridružujejo smernicam, se zavezujejo za trajno izboljšanje domačih in mednarodnih politik, da bi se povečali blaginja in življenjska raven vseh ljudi.

I. Zasnove in načela

1. Smernice so priporočila vlad večnacionalnim družbam. Vsebujejo načela in standarde dobre prakse, ki so v skladu z veljavno zakonodajo. Podjetja jih upoštevajo prostovoljno in jih ni mogoče pravno uveljavljati.

2. Ker večnacionalne družbe poslujejo po vsem svetu, mora mednarodno sodelovanje na tem področju zajeti vse države. Vlade, ki se pridružujejo smernicam, spodbujajo podjetja, ki poslujejo na njihovem ozemlju, naj jih upoštevajo povsod, kjer poslujejo, ob upoštevanju posebnih pogojev v vsaki državi gostiteljici.
3. Za namene teh smernic večnacionalnih družb ni potrebno natančno opredeliti. Običajno vključujejo podjetja ali druge vrste enot, ki so ustanovljene v več kot eni državi in so med seboj povezane tako, da lahko na različne načine usklajujejo svoje dejavnosti. Pri tem, ko ena ali več enot pomembno vpliva na dejavnosti druge, je stopnja njihove samostojnosti v podjetju lahko različna, odvisno od posamezne večnacionalne družbe. Lastništvo je lahko zasebno, državno ali mešano. Smernice so namenjene vsem organizacijskim oblikam v večnacionalnih družbah (matične družbe in/ali lokalne enote). Glede na dejansko delitev odgovornosti med njimi se od posameznih enot pričakuje, da bodo sodelovale pri izvajanju smernic in si pri tem medsebojno pomagale.
4. Smernice niso namenjene uvajanju različne obravnave večnacionalnih in domačih družb, temveč so izraz dobre prakse, namenjene vsem. Temu ustrezno veljajo enaka pričakovanja za večnacionalne in domače družbe glede njihovega ravnanja, kadar koli se smernice uporabljajo za oboje.
5. Vlade želijo spodbujati najširše mogoče spoštovanje smernic. Čeprav se priznava, da mala in srednje velika podjetja morebiti nimajo enakih pogojev kot velika podjetja, naj jih vlade, ki se pridružujejo smernicam, ne glede na to čim bolj spodbujajo k spoštovanju priporočil smernic.
6. Vlade, ki se pridružujejo smernicam, jih ne bi smele uporabljati za protekcionistične namene tako, da se postavljajo pod vprašaj primerjalne prednosti katere koli države, v kateri vlagajo večnacionalne družbe.
7. Vlade imajo pravico predpisovati pogoje za poslovanje večnacionalnih družb v svoji jurisdikciji in v skladu z mednarodnim pravom. Za enote večnacionalnih družb, ki so v različnih državah, veljajo zakonodajo teh držav. Kadar se večnacionalne družbe srečujejo s različne zahtevami pridruženih držav, morajo zadevne vlade pri reševanju problemov, ki nastajajo zaradi tega, sodelovati v dobri veri.

8. Vlade, ki se pridružujejo smernicam, uveljavljajo z razumevanjem svoje odgovornosti za enako obravnavo podjetij v skladu z mednarodnim pravom in pogodbenimi zavezami.
9. Spodbujati je treba uporabo ustreznih mednarodnih mehanizmov za reševanje sporov, vključno z arbitražo, kot načina reševanja težav pravne narave, ki nastajajo med podjetji in vladami držav gostiteljic.
10. Vlade, ki se pridružujejo smernicam spodbujajo in promovirajo njihovo uporabo. Ustanovijo nacionalno točko za promoviranje smernic in kot telo za obravnavo vseh zadev, ki se nanašajo nanje. Pridružene vlade sodelujejo pri ponovnem pregledu in posvetovanjih ter obravnavajo vprašanja razlage smernic v spreminjajočih se svetovnih razmerah.

II. Splošne politike

Podjetja morajo v celoti spoštovati uveljavljene politike v državah, v katerih poslujejo, in upoštevati mnenja drugih deležnikov. Glede na to naj:

1. prispevajo h gospodarskemu, družbenemu in okoljevarstvenemu napredku, da se doseže trajnostni razvoj;
2. spoštujejo človekove pravice tistih, na katere vplivajo njihove dejavnosti, v skladu z mednarodnimi obvezami vlade gostiteljice;
3. spodbujajo razvoj lokalnih zmogljivosti na podlagi tesnega sodelovanja z lokalno skupnostjo, vključno s poslovnimi interesi, in razvoj dejavnosti podjetja na domačem in tujih trgih skladno s potrebami razvoja zdrave podjetniške prakse;
4. spodbujajo razvoj človeškega kapitala zlasti z ustvarjanjem možnosti za zaposlovanje in možnosti za izobraževanje zaposlenih;
5. se vzdržijo zahtev ali zavračajo ponudbe za izjeme, ki nimajo zakonske ali drugačne podlage v predpisih in se nanašajo na okolje, zdravje, varnost, delo, obdavčenje, finančne spodbude ali druga vprašanja;

6. podpirajo in ohranjajo načela dobrega upravljanja družb ter razvijajo in uporabljajo dobre prakse pri upravljanju družb;
7. razvijajo in uporabljajo učinkovito samourejanje in take sisteme upravljanja, ki spodbujajo zaupanje in odnose vzajemnega spoštovanja med podjetji in družbenim okoljem, v katerem delujejo;
8. spodbujajo ozaveščenost zaposlenih o politiki družbe in k izvajanju te politike z njenim ustreznim razširjanjem, vključno s pomočjo programov usposabljanja;
9. se vzdržijo diskriminatornim in disciplinskim praksam proti zaposlenim, ki v dobri veri upravi ali javnim oblastem poročajo o protipravnih praksah, s katerimi se kršijo predpisi in ki so v nasprotju s smernicami ali politiko podjetja;
10. kadar je to ustrezno, spodbujajo poslovne partnerje, vključno z dobavitelji in podizvajalci, da spoštujejo načela ravnanja družbe, skladna s smernicami;
11. odpovedujejo se kakršnemu koli neprimernemu vključevanju v lokalno politiko.

III. Razkrivanje

1. Podjetja morajo zagotoviti, da so razkrite informacije o njihovih dejavnostih, strukturi, finančnem položaju in uspešnosti poslovanja pravočasne, redne, zanesljive in ustrezne. Razkriti jih morajo za podjetje kot celoto, in kadar je smiselno, po dejavnostih ali zemljepisnih območjih. Politika razkrivanja mora biti prilagojena naravi dejavnosti podjetja, njegovi velikosti in ob upoštevanju stroškov, poslovne zaupnosti in drugih konkurenčnih pogojev.
2. Podjetja morajo uporabljati visoke standarde razkrivanja, računovodstva in revizije. Spodbujati jih je treba tudi k uporabi visokokakovostnih standardov za nefinančne informacije, vključno s poročanjem o okoljskih in družbenih vidikih, kjer ti obstajajo. Standardi in politike, na podlagi katerih se zbirajo in objavljajo finančne in nefinančne informacije, morajo biti objavljeni.

3. Podjetja morajo razkriti osnovne informacije, kot so ime, naslov, telefon in strukturo matičnega podjetja in glavnih podružnic, neposredne in posredne lastniške deleže v teh podružnicah, vključno z navzkrižnimi deleži.
4. Podjetja morajo razkriti tudi te bistvene informacije:
 - a) finančne in poslovne rezultate podjetja,
 - b) cilje podjetja,
 - c) glavne lastniške deleže in glasovalne pravice,
 - d) člane upravnega odbora ter ključne izvršne funkcionarje in njihove nagrade,
 - e) bistvene materialne dejavnike tveganja,
 - f) bistvena materialna vprašanja glede zaposlenih in drugih deležnikov,
 - g) strukturo upravljanja in politike.
5. Podjetja je treba spodbujati k sporočanju dodatnih informacij, ki lahko vključujejo:
 - a) vrednostne izjave ali izjave glede poslovnega ravnanja, namenjene javni objavi, vključno z informacijami o socialnih, etičnih in okoljskih politikah podjetja in drugih kodeksih ravnanja, ki jih je podjetje sprejelo. Poleg tega naj se sporočajo tudi datumi sprejetja izjave, države in enote, na katere se nanašajo, in uspešnost v zvezi s temi izjavami;
 - b) informacije o sistemih obvladovanja tveganj in zakonitosti poslovanja ter izjavah ali kodeksih poslovnega ravnanja;
 - c) informacije o odnosih z zaposlenimi in drugimi deležniki.

IV. Zaposlovanje in razmerja med delodajalci in delojemalci

Podjetja v skladu z veljavno zakonodajo, predpisi in prevladujočimi delovnopravnimi razmerji in prakso zaposlovanja:

1. a) spoštujejo pravice svojih zaposlenih, da jih zastopajo sindikati in drugi verodostojni predstavniki zaposlenih, da sodelujejo pri konstruktivnih pogajanjih s temi predstavniki posamično ali prek združenj delodajalcev zaradi sporazumevanja glede pogojev zaposlovanja;
- b) prispevajo k učinkoviti odpravi otroškega dela;

- c) prispevajo k popolni odpravi vseh oblik prisilnega ali obveznega dela;
 - d) zaposlenih pri zaposlitvi ali opravljanja poklica ne razlikujejo na podlagi rase, barve kože, spola, veroizpovedi, političnega prepričanja, narodne pripadnosti ali družbenega izvora, razen če izbira glede značilnosti zaposlenih pomeni uresničevanje vladne politike, ki konkretno spodbuja večjo enakopravnost pri zaposlitvenih možnostih ali pa se nanaša na posebnosti delovnega mesta.
2. a) predstavnikom zaposlenih zagotavljajo pogoje, ki so potrebni kot pomoč pri nastajanju učinkovitih kolektivnih pogodb;
 - b) predstavnikom zaposlenih zagotavljajo informacije, ki so potrebne za uspešna pogajanja o pogojih zaposlovanja;
 - c) spodbujajo posvetovanja in sodelovanje med delodajalci in zaposlenimi ter njihovimi predstavniki o zadevah skupnega pomena.
3. zaposlenim in njihovim predstavnikom priskrbijo informacije, ki jim omogočajo resničen in verodostojen vpogled v poslovanje enote, na ustrezen način pa tudi celotnega podjetja.
 4. a) upoštevajo standarde zaposlovanja in odnosov med delodajalci in delojemalci, ki niso slabši od tistih, ki jih uporabljajo primerljivi delodajalci v državi gostiteljici;
 - b) sprejmejo ustrezne ukrepe za zdravje in varnost pri delu v svoji dejavnosti.
5. pri svojem poslovanju v največji mogoči meri zaposlujejo lokalno osebje in omogočajo usposabljanje za dvig ravni poklicne usposobljenosti v sodelovanju s predstavniki zaposlenih, in kadar je primerno, tudi s pristojnimi vladnimi organi.
6. pri načrtovanju sprememb pri poslovanju, ki bi utegnile pomembno vplivati na življenje zaposlenih, zlasti ob morebitnem zapiranju enote, kar bi imelo za posledico kolektivno čakanje ali odpuščanje, morajo na razumen način obvestiti o spremembah predstavnike zaposlenih, in kadar je ustrezno, državne organe ter sodelovati s predstavniki zaposlenih in ustreznimi vladnimi organi, da bi čim bolj ublažili škodljive posledice. Glede na posebne okoliščine vsakega primera bi bilo primerno, če bi poslovodstvo o tem obvestilo pred sprejetjem dokončne odločitve. Pri blažitvi posledic teh odločitev so mogoči tudi drugi načini doseganja večjega sodelovanja.

7. pri pogajanjih v dobri veri s predstavniki zaposlenih o pogojih zaposlovanja ali ko zaposleni uresničujejo pravico do organiziranja, naj ne bi grozila s premestitvijo celote ali dela poslovne enote iz države niti s premestitvijo zaposlenih iz sestavnih enot podjetja v drugih državah zato, da bi nepošteno vplivala na pogajanja ali s tem ovirala pravico do organiziranja.
8. omogočajo pooblaščenim predstavnikom zaposlenih, da sodelujejo pri kolektivnem dogovarjanju ali obravnavanju odnosov med zaposlenimi in poslovodstvom ter tako omogočajo vsem udeležencem, da se o skupnih zadevah posvetujejo s predstavniki poslovodstva, pooblaščenimi za odločanje o teh zadevah.

V. Okolje

Podjetja v skladu z zakonodajo, predpisi in upravno prakso v državah, v katerih poslujejo, in ob spoštovanju ustreznih mednarodnih sporazumov, načel, ciljev in standardov upoštevajo potrebo po varstvu okolja, javnega zdravja in varnosti ter svojo dejavnost prilagajajo tako, da pripomore k širšim ciljem trajnostnega razvoja. Podjetja zlasti:

1. vzpostavijo in ohranjajo sistem okoljskega upravljanja, ki ustreza podjetju, vključno z:
 - a) zbiranjem in vrednotenjem ustreznih in pravočasnih informacij o vplivih njihovih dejavnosti na okolje, zdravje in varnost;
 - b) določanjem merljivih in kadar je ustrezno konkretnih ciljev, višjih ravni uspešnosti za izboljšanje okoljske učinkovitosti, vključno z občasnim preverjanjem ustreznosti teh ciljev, in
 - c) rednim spremljanjem in preverjanjem napredka pri doseganju splošnih ali konkretnih, okoljskih, zdravstvenih in varnostnih ciljev oziroma višjih ravni uspešnosti.
2. ob upoštevanju stroškovnih omejitev, poslovne zaupnosti in varstva pravic intelektualne lastnine:
 - a) javnosti in zaposlenim sporočajo ustrezne in pravočasne informacije o mogočih vplivih dejavnosti podjetja na okolje, zdravje in varnost, vključno s poročilom o napredku pri izboljšanju okoljske učinkovitosti in,

b) se zavezujejo, da bodo ustrezno in pravočasno obveščala skupnosti, na katere neposredno vplivajo okoljske, zdravstvene in varnostne politike podjetja, in se posvetovala z njimi o njihovem izvajanju.

3. pri odločanju ocenijo in obravnavajo predvidljive okoljske, zdravstvene in varnostne vplive v zvezi s proizvodnimi postopki, blagom in storitvami podjetja v celotnem ciklusu. Kadar imajo lahko predvidene dejavnosti pomembne okoljske, zdravstvene ali varnostne učinke in so podlaga za odločitve pristojnih oblasti, pripravijo ustrezne presoje vplivov na okolje.
4. skladno z znanstvenimi in tehničnimi dognanji o tveganjih pri resni nevarnosti za škodo za okolje, ter ob upoštevanju človekovega zdravja in varnosti, pomanjkljive znanstvene zanesljivosti ne navajajo kot razlog za odlašanje stroškovno učinkovitih ukrepov za preprečitev ali zmanjševanje take škode.
5. imajo načrte ukrepov za izredne razmere, da bi preprečevala, omilila in nadzorovala resno okoljsko škodo, ter škodo za zdravje zaradi dejavnosti, vključno z nezgodami in nujnimi primeri, ter mehanizme za takojšnje obveščanje pristojnih oblasti.
6. si nenehno prizadevajo izboljšati podjetniško okoljsko učinkovitost tako, da podpirajo ustrezne dejavnosti, kot so:
 - a) uvajanje tehnologij in operativnih postopkov v vseh delih podjetja, ki so izraz standardov okoljske učinkovitosti v najboljših delih podjetja;
 - b) razvoj in preskrba s storitvami ali izdelki, ki ne vplivajo slabo na okolje, ki so varni, če se uporabljajo tako, kot je predvideno, so, učinkoviti z vidika porabe energije in naravnih virov, ki se lahko ponovno uporabijo, reciklirajo ali varno odlagajo;
 - c) spodbujanje višje ravni ozaveščenosti o okoljskih posledicah med naročniki pri uporabi izdelkov in storitev podjetja in
 - d) raziskave o načinih izboljšanja okoljske učinkovitosti podjetja v daljšem obdobju.
7. zagotavljajo ustrezno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju zdravega in varnega okolja, vključno z ravnanjem s škodljivimi snovmi in preprečevanjem okoljskih nesreč, ter na splošnejših področjih upravljanja okolja, kot so postopki za ugotavljanje vplivov na okolje, odnosi z javnostjo in okoljske tehnologije.

8. prispevajo k razvoju okoljsko koristnih in gospodarsko učinkovitih javnih politik, na primer s partnerstvi ali pobudami, ki lahko dvigujejo raven okoljske ozaveščenosti in varstva okolja.

VI. Boj proti podkupovanju

Podjetja ne smejo neposredno ali posredno ponujati, obljubljeni, dajati ali zahtevati podkupnine ali neprimerne prednosti, da bi pridobila ali ohranila posel ali drugo nedopustno prednost. Prav tako ne smejo dopustiti vplivanja ali dopuščati, da se od njih pričakuje podkupnina ali druga neprimerna prednost. Podjetja naj zlasti:

1. ne ponujajo plačila kakršnega koli dela pogodbene vrednosti javnim uslužbencem ali zaposlenim pri poslovnih partnerjih ali ne popuščajo zahtevam za taka plačila. Ne uporabljajo podizvajalskih pogodb, naročil ali pogodb o svetovanju kot sredstva za usmerjanje plačil javnim uslužbencem, zaposlenim pri poslovnih partnerjih, njihovim sorodnikom ali poslovnim sodelavcem.
2. poskrbijo, da so nagrade zastopnikom sorazmerne in namenjene zgolj za zakonite storitve. Temu ustrezno je treba imeti seznam zastopnikov, ki so najeti za poslovanje z javnimi organi in podjetji v državni lasti, ter ga dati na razpolago pristojnim oblastem.
3. povečujejo preglednost svojih dejavnosti pri zatiranju podkupovanja in izsiljevanja. Ukrepi so lahko javno izražene zaveze zoper podkupovanje in izsiljevanje ter objavljen sistem upravljanja, ki ga ima podjetje za uresničevanje teh zavez. Podjetja bi morala spodbujati odprtost in dialog z javnostjo zato, da bi povečevala stopnjo ozaveščenosti in sodelovanja pri zatiranju podkupovanja in izsiljevanja.
4. spodbujajo ozaveščenost zaposlenih in ravnanje v skladu s politiko podjetja pri zatiranju podkupovanja in izsiljevanja s pomočjo ustreznega razširjanja teh politik ter s programi usposabljanja in disciplinskimi postopki.
5. sprejemajo sisteme nadzora nad upravljanjem, ki naj odvrtaajo od podkupovanja in koruptivnih praks, ter prakse vodenja finančnega in davčnega računovodstva ter revizije,

ki preprečujejo vodenje računov mimo uradnih evidenc ali skritih računov in nastajanje dokumentov, ki niso pravični ali pravičen zapis transakcij, na katere se nanašajo.

6. ne dajejo nezakonitih prispevkov kandidatom za javno funkcijo ali političnim strankam ali drugim političnim organizacijam. Prispevki naj bodo v skladu z obvezami javnega razkrivanja in morajo biti sporočeni odgovornim v podjetju.

VII. Interesi potrošnikov

V odnosih s potrošniki morajo podjetja poslovati v skladu s prakso poštenega poslovanja, trženja in oglaševanja ter izvajati razumne ukrepe za varnost in kakovost blaga ali storitev, ki jih tržijo, in zlasti:

1. skrbeti, da blago ali storitve, ki jih tržijo, ustrezajo vsem dogovorjenim ali pravno zahtevanim standardom zdravja in varnosti potrošnikov, vključno z vsemi opozorili o vplivih na zdravje in varnost ter ustreznim označevanjem.
2. glede na naravo blaga ali storitev skrbeti za točne in jasne podatke o vsebini, varni uporabi, vzdrževanju, hranjenju in odlaganju tako, da se lahko potrošniki ustrezno odločijo.
3. zagotavljati, da so postopki za obravnavo pritožb pregledni in učinkoviti ter da prispevajo k poštenu in pravočasni rešitvi sporov s potrošniki brez nepotrebne obremenjevanja ali stroškov.
4. izogibati se navedbam ali opustitvam ali drugim praksam, ki so zavajajoče, pomenijo prevaro ali goljufijo ali so nepošteno.
5. spoštovati zasebnost potrošnikov in zagotoviti varstvo osebnih podatkov.
6. v polni meri in pregledno sodelovati z oblastmi pri preprečevanju ali odpravljanju resnega ogrožanja javnega zdravja in varnosti, ki izhaja iz potrošnje ali uporabe njihovih izdelkov.

VIII. Znanost in tehnologija

Podjetja:

1. si prizadevajo, da so njihove dejavnosti usklajene s politiko razvoja znanosti in tehnologije ter z načrti v državah, v katerih poslujejo, in ustrezno prispevati k razvoju lokalnih in nacionalnih inovacijskih zmogljivosti.
2. v skladu z možnostmi sprejemajo prakse, ki omogočajo prenos in hitro širjenje tehnologij in znanja ob ustreznem upoštevanju nujnosti varstva intelektualnih pravic.
3. glede na okoliščine delujejo na področju razvoja znanosti in tehnologij v državah gostiteljicah zaradi zadovoljevanja potreb lokalnega trga ter zaposlujejo osebe v državi gostiteljici na področju znanosti in tehnologije in spodbujajo njihovo usposabljanje ob upoštevanju poslovnih potreb.
4. ob podeljevanju licenc za izkoriščanje pravic intelektualne lastnine ali ob kakšnem drugačnem prenosu tehnologije določajo razumne pogoje in rešitve, ki prispevajo k dolgoročnim razvojnim možnostim države gostiteljice.
5. skladno s poslovnimi cilji razvijajo stike z lokalnimi visokošolskimi in javnimi raziskovalnimi ustanovami in sodelujejo pri skupnih raziskovalnih projektih z lokalno industrijo ali industrijskim združenjem.

IX. Konkurenca

Na podlagi veljavne zakonodaje podjetja delujejo konkurenčno. Zlasti:

1. zavračajo sklepanje ali izvajanje protikonkurenčnih sporazumov med konkurenti, na podlagi katerih bi se:
 - a) dogovarjala o usklajevanju cen,
 - b) dajala usklajene ali prirejene ponudbe v postopkih javnega naročanja,

- c) uvajala proizvodne omejitve ali kvote ali
- d) se dogovarjala o skupnem nastopu ali delitvi trga, razporejanju kupcev, dobaviteljev, razdelitvi območij ali področij gospodarske dejavnosti.

2. vse svoje dejavnosti izvajajo v skladu z veljavno zakonodajo na področju prava konkurence, ob upoštevanju uporabe zakonodaje v jurisdikciji, v katerih gospodarstva bi bila lahko oškodovana zaradi njihovega protikonkurenčnega delovanja.
3. sodelujejo z organi za varstvo konkurence v takih jurisdikcijah tudi tako, da se med drugim na podlagi veljavne zakonodaje in ob ustreznih zaščitnih ukrepih čim hitreje in popolneje odzivajo na zahteve po informacijah.
4. spodbujajo ozaveščanje zaposlenih o pomenu spoštovanja veljavne zakonodaje in politike na področju konkurence.

X. Davki

Pomembno je, da podjetja prispevajo k javnim financam držav gostiteljic tako, da pravočasno izpolnjujejo svoje davčne obveznosti. Zlasti naj delujejo skladno z davčno zakonodajo in predpisi v vseh državah, v katerih poslujejo, in si prizadevajo, da ne ravnajo zgolj po črki, temveč v duhu zakonov in predpisov, vključno z ukrepi, kot sta dajanje vseh potrebnih informacij pristojnim organom zaradi pravilne odmere davkov v zvezi z njihovim poslovanjem in uskladitve prakse transfernih cen, z načelom polne konkurence.

Kolofon:

November, 2009

Pripravi: Sektor za OECD, Direktorat za ekonomske odnose s tujino

Lektoriranje: Generalni sekretariat Vlade RS, Sektor za prevajanje

Število izvodov: 500

Oblikovanje: Nuit d.o.o

Tisk: Bograf tiskarna d.o.o.

